

Krpelík proti České republice

Podklad k bodu 2-a jednání Kolegia dne 29. dubna 2026

1. ZÁVĚRY SOUDU

Ve věci *Krpelík proti České republice* (č. 23963/21, rozsudek ze dne 12. června 2025) dospěl Soud k závěru o porušení čl. 6 odst. 1 a 3 písm. c) Úmluvy u stěžovatele se sníženým intelektem (IQ 67). Použití usvědčujících výpovědí z přípravného řízení k odsouzení poté, co se stěžovatel vzdal svých práv, včetně práva na pomoc obhájce, při absenci individualizovaných opatření a nedostatečné kontrole tohoto vzdání se práv ze strany soudů, mělo za následek nespravedlivost řízení jako celku. Soud poukázal zejména na tyto aspekty:

- vzdání se práv stěžovatelem mohlo být kvůli jeho zranitelnosti platné jen tehdy, pokud by se vyjádřil zcela jednoznačně a poté, co orgány činné v trestním řízení učinily všechny přiměřené kroky k zajištění toho, že si bude plně vědom svých práv a dokáže v potřebném rozsahu posoudit důsledky svého jednání, včetně sebeobviňujících výpovědí;
- vnitrostátní soudy neposoudily stěžovatelovu schopnost pochopit podstatu svých práv a platně se vzdát svého práva na obhajobu; hodnotily pouze jeho schopnost účastnit se soudního řízení, porozumět jeho účelu a účinně se hájit, a na základě toho považovaly jeho doznání učiněné v přípravném řízení za přípustný důkaz.

Překlad rozsudku do českého jazyka a jeho anotaci naleznete [zde](#).

2. VÝKON ROZSUDKU

Česká republika měla povinnost do šesti měsíců od nabytí právní moci rozsudku, tj. do 12. března 2026, předložit Výboru ministrů Rady Evropy **akční plán výkonu rozsudku**. Je v českém a anglické jazyce dostupný [zde](#).

A. INDIVIDUÁLNÍ OPATŘENÍ

Stěžovatel obdržel přiznané spravedlivé zadostiučinění za nepeněžitou újmu a náhradu nákladů řízení v celkové výši 3 800 eur. Stěžovatel rovněž podal návrh na obnovu řízení před Ústavním soudem, řízení je vedeno pod sp. zn. [Pl. ÚS 10/26](#).

B. PUBLIKACE A ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O ROZSUDKU

Překlad rozsudku a jeho anotaci v českém znění KVZ zaslala dotčeným orgánům včetně Ústavního soudu, Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství a Policejního prezidia. Anotace byla publikována ve Zpravodaji KVZ č. 4/2025.

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu informoval o rozsudku a závěrech v něm vyslovených trestní soudce Nejvyššího soudu a další relevantní zaměstnance. Mimoto byly závěry Soudu představeny ve Výběru rozhodnutí ESLP pro justiční praxi, vydávaném Nejvyšším soudem (č. [4/2025](#)). Anotace rozsudku byla rovněž zveřejněna na extranetu Nejvyššího státního zastupitelství, který je v elektronické podobě dostupný všem státním zástupcům. Nadto byla informace o rozsudku zahrnuta do časopisu Státní zastupitelství (č. [3/2025](#)). Konečně KVZ zařadila rozsudek na pravidelné roční školení trestních soudců a státních zástupců v judikatuře Soudu, které uspořádala Justiční akademie v listopadu 2025.

C. OBECNÁ OPATŘENÍ

Potřebu a podobu vhodných obecných opatření k nápravě KVZ po úvodní analýze rozsudku konzultovala s Nejvyšším státním zastupitelstvím, Policejním prezidiem, legislativním odborem Ministerstva spravedlnosti a dále se zástupci Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s., neziskové organizace, která prosazuje a hájí práva a zájmy lidí s mentálním postižením.

Podle dotčených orgánů se **nejeví nezbytné měnit stávající právní úpravu**. Ve vztahu k vnitrostátním soudům a hodnocení platnosti vzdání se práv a doznání učiněných osobami s mentálním postižením v přípravném řízení a jejich použitelnosti coby důkazu, lze považovat za dostačující rozšíření závěrů Soudu mezi soudce (viz část B. výše). Naopak ve vztahu k přípravnému řízení dotčené orgány identifikovaly **dva aspekty, kterým je třeba se věnovat**:

- usnadnit včasnou identifikaci zranitelných osob s lehkým mentálním postižením vyžadujících individualizovaný přístup,
- zlepšit porozumění procesním právům ze strany osob s mentálním postižením, zejména právu na právní pomoc (obhajobu), doplněním stávajících vzorů poučení o procesních právech o jejich srozumitelnější (*easy-to-read*) verze.

1. USNADNĚNÍ IDENTIFIKACE ZRANITELNÝCH OSOB

Podle Soudu je již mentální postižení samo o sobě důvodem, proč by určitá osoba měla být považována za zvláště zranitelnou. Osobu účastníce se trestního řízení lze kvůli jejím duševním schopnostem pokládat za zvláště zranitelnou; dospělí podezřelí či obžalovaní s mentálním postižením proto spadají do kategorie zvláště zranitelných osob.¹

Prvotní indicie naznačující zranitelnost osob kvůli mentálnímu postižení jsou získávány při jejich výslechu k obecným skutečnostem vedenému obvykle policejním orgánem. V této souvislosti mimo jiné platí, že je třeba se obviněného dotázat také na jeho osobní, rodinné, finanční a jiné poměry (§ 92 odst. 2 trestního řádu). Odpovědnost za identifikaci zranitelných osob spočívá primárně na policistech, kteří jsou s osobou v přímém kontaktu.² Je proto žádoucí jednak vytvořit nástroj, který by jim usnadnil počáteční prověření zranitelnosti, a také v tomto ohledu vést profesní vzdělávání. Za tímto účelem budou přijata následující opatření:

Zaprvé, policie ve spolupráci se Společností pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice vypracuje pomůcku, která by mohla sestávat z několika konkrétních otázek cílených na zjištění možného výskytu snížených kognitivních schopností nebo duševních poruch. Získané poznatky by měly zajistit, že orgány činné v trestním řízení si budou včas vědomy potenciální zranitelnosti dané osoby a nutnosti specifického a individualizovaného přístupu. Poznatky by rovněž měly pomoci státním zástupcům i soudcům při posuzování, zda se za daných okolností jedná o případ nutné obhajoby.³ Policie rovněž informuje policisty, že v protokolech o výsleších z přípravného řízení u zranitelné osoby

¹ Ústavní soud v nálezu ze dne 14. května 2025, sp. zn. III. ÚS 3442/24, zdůraznil, že osoby s duševním onemocněním či mentálním postižením představují zvláště zranitelnou skupinu osob, jejichž práva musí být bedlivě střežena. Zároveň je třeba osobu postiženou mentálním hendikepem považovat za zvláště zranitelnou podle § 2 odst. 4 písm. b) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

² Ústavní soud v nálezu ze dne 14. února 2023, sp. zn. III. ÚS 2665/22, konstatoval, že orgány činné v trestním řízení mají povinnost dostatečně objasnit skutečný psychický stav obviněného a na základě těchto zjištění rozhodnout o adekvátních kompenzačních opatřeních, která jim trestně procesní předpis nabízí.

³ Podle § 36 odst. 2 trestního řádu musí mít obviněný obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit.

nesmí být výpovědi dotazované osoby parafrázovány, nýbrž je třeba zaznamenat její vlastní slova, a to z důvodu důkazní hodnoty a následného soudního přezkumu.

Zadruhé, závěry Soudu budou začleněny do profesního vzdělávání Služby kriminální policie a vyšetřování (SKPV). Kromě toho Policejní akademie také pořádá kurzy pro stávající policisty SKPV, které se mimo jiné zaměřují na aktuální otázky týkající se přípravného řízení.

2. LEPŠÍ POROZUMĚNÍ PROCESNÍM PRÁVŮM

Podle Soudu je úlohou vnitrostátních orgánů zajistit, aby osoby s intelektovým postižením porozuměly svým právům. Mimo jiné tak mohou učinit prostřednictvím poskytnutí zjednodušené verze formuláře poučení o právech.

Osoba, proti níž se trestní řízení vede, musí být v každém období řízení vhodným způsobem a srozumitelně poučena o právech umožňujících jí plné uplatnění obhajoby a o tom, že si též může zvolit obhájce; všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny umožnit jí uplatnění jejích práv (§ 2 odst. 13 ve spojení s § 33 odst. 5 trestního řádu). Orgán činný v trestním řízení, který provedl zadržení či zatčení, má předat obviněnému bez zbytečného odkladu písemné poučení o jeho právech; obviněnému musí být umožněno si toto poučení přečíst; obviněný má právo ponechat si toto poučení u sebe po celou dobu omezení nebo zbavení osobní svobody (§ 33 odst. 6 trestního řádu). Na uvedené je třeba přiměřeně dbát i tehdy, jestliže je zadržená osoba vyslýchána v době, kdy ještě proti ní nebylo zahájeno trestní stíhání (§ 76 odst. 5 trestního řádu).

Stávající právní úprava umožňuje použití snadno srozumitelné (zjednodušené) verze poučení o procesních právech osoby. Aktuálně má poučení podobu standardizovaného předtištěného formuláře. Jeho obsah se může lišit v závislosti na postavení dané osoby v řízení. Text je obvykle podrobný a obsahuje citace příslušných právních předpisů. Náročnost textu, a to i pro osoby s plnou duševní kapacitou, podtrhl rovněž Soud (§ 84 rozsudku). Nabízí se proto vytvořit nový, zjednodušený vzor pro osoby, proti kterým je vedeno trestní řízení. V této souvislosti lze využít zkušenosti policie, která ve spolupráci se Společností pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice zpracovala vzor poučení pro oběti trestných činů.

Za tím účelem policie vypracuje návrh vzoru poučení o právech osoby, proti níž je vedeno trestní řízení, ve srozumitelné (zjednodušené) verzi. Vzor se zaměří na ústavně zaručená práva a práva chráněná Úmluvou, včetně práva nevypovídat a práva na obhájce, a bude připojen ke stávajícímu standardnímu poučení o právech dotčené osoby.

V návaznosti na připravený návrh dotčené orgány dále zváží, zda a jak do vzoru za daných okolností začlenit vzdání se práv, protože článek 6 Úmluvy nebrání osobě, proti které je vedeno trestní řízení, aby se dobrovolně vzdala záruk spravedlivého procesu.

D. ZÁVĚR

S ohledem na výše uvedené se jeví, že implementace rozsudku *Krpelík* nevyžaduje změnu právní úpravy. Jakmile policie zpracuje návrhy pomůcky pro policisty a zjednodušeného vzoru poučení o právech, oba materiály budou předloženy k navazující odborné diskusi, aby jejich výsledná podoba vedla k naplnění výše uvedených cílů a odstranění nedostatků identifikovaných Soudem.